

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.

Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Народно просвећивање.

Књижевно одељење Матице Српске у Новом Саду образовало је међу својим члановима један одсек, који има да се брине и да ради око просвећивања народа нашег у ширим друштвеним круговима. То чине сви просвећени и напредни народи и та је потреба настала и у нас Срба, јер је у данашње доба просвета једина снага, што диже и одржава народе и људе; она га унапређује умно, морално, здравствено и привредно; она му даје све, што га као човека одликује, дичи и узноси; њу траже сви народи, који су ради напретку и бољитку; њу негују и њој највише жртвују своје умне и материјалне снаге сви, који су осетили, да је у просвети највећа моћ, најјача снага за напредно кретање народне масе. Са тих разлога креће и наша родољубива интелигенција, у своме књижевном средишту на овој страни, у својој Матици Српској, да поведе коло на тај пут спасења и напретка, којим греду и остали напредни народи. За ту цел је одсек за народно просвећивање имао у свом ужем кругу две седнице, у којима је утврдио правила за такав рад и спремио предлоге за шири круг Матичиних чланова. Тај шири круг састао се први пут у Новом Саду трећег и четвртог дана Ускрса, 16. (29.) и 17. (30.) априла о. г.

На том састанку искупило се преко 40 књижевника и пријатеља народних, који су претресали питања, што се односе на просвећивање у широј маси народној, па је међу тим питањима истакнуто и то:

Шта могу и шта треба да раде жене на народном просвећивању?

То је питање било додељено на претрес нашем уреднику, и он је у опширнијем облику разлагао, да је народна просвета отпочела још у VIII а у нас Срба у XI. веку с јавном наставом у основним народним школама, али, да је тако просвећивање ишло врло споро и векови су пролазили, док се није увидело, да се за ту цел морају спремити стручни људи — учитељи, а из овог је следовала друга потреба, да се омладина народне масе присиљава на основну наставу, без које се не може у просвети ни корака напред учинити. Даљим радом на том пољу осетило се, да и те установе не воде правој цели и да цела ствар застаје на једном месту, где човек ниче — у породици, јер човеково васпитање и образовање почиње од рођења и више вреди оно, што човек у првом детињству присвоји, него оно, што се доцније накалама. Детински утисци не изгладе се из душе и карактера човекова кроз читав век, јер се најлакше упију у оно младо меко срце човеково.

А за то време је мати први учитељ, први васпитач. То су увидели и признали сви напреднији народи и сад се на све стране живо ради, да се наше женске, наше матере васпитавају и образују, па ће нам онда лако бити да наставимо на оном, што човеку треба за живот и за друштво.

Из тих разлога је и наш народно-црквени сабор из 1870. г. донео нову школску Уредбу, која је 1872. г. потврђена и по којој се одредиле мере, да се мушка и женска народна деца присиљавају, да полазе основну народну школу; том се сабору има захвалити, што се за више женско образовање подигле у нас три српске више девојачке школе: у Новом Саду, Сомбору и Панчеву; његова је заслуга, што се подигла у Гор. Карловцу српска учитељска школа и што је дата дозвола, да се поред мушких примају и женскиње на сомборској учитељској школи из које је поникла у најновије доба и друга српска учитељичка школа. Те су околности, по предавачу, помогле, да смо до данас стекли велик број интелегентних матера, добро спремних учитеља и учитељица, па ће нам и овај посао око народног просвећивања ићи лакше и брже, јер имамо јаког ослонаца на нашим просвећенијим учитељицама и матерама.

Да се види, да имамо разлога да верујемо у бољи просветни напредак, навео је предавач ту околност, што су наше напредније жене листом прегле, да се удружују у Добротворне Задруге, којима је поглавита цел, народно просвећивање путем добротворности, па је навео, како све те задруге, (којих до данас има у Аустро-Угарској, Босни и Херцеговини: 84 у Америци: 4, а Србија сама има 46 удружења) у својим локалним одношајима помажу просветни развитак народни тиме, што скоро у сваком месту, где постоје, заодевају и школски прибор набављају сиротој школској деци; даље што су основале и издржавају до 12 српских забавишта, преко 20 раденичких женских школа,

2 женска интерната (у Будимпешти и Загребу) и преко 50 женскиња спремиле које за учитељице, које лекарке, поштарке и друге самосталне раденице.

Још више користи на том пољу очекује предавач од женских савеза, што су ова удружења склопила за последње три године. Ми имамо, вели, данас три савеза: Савез Српкиња у Србији, Савез за Босну и Херцеговину и Савез за Аустро-Угарску, чије смо задатке у последњем 4. броју нашег листа обележили и који ће се почети остваривати, чим наступе нормалне прилике на Балкану и у нашој држави.

Предавач је тима разлагањима одговорио на питање: шта могу жене да раде на народном просвећивању; а шта треба да раде изложио је у оним задатцима, које је узео на себе онострану Савез Српкиња, те мисли, да су наше Српкиње дојакошњим својим радом посведочиле, да им на срцу лежи народна просвета и да ће свом снагом потпомагати рад око народног просвећивања према овом одбору по снази свога духовног развитака. Са потпором народне интелигенције учиниће и више. У њих је добровоља, жарка љубав, истрајна пожртвованост за народни бољитак и напредак; то су показале и у овим тешким данима народне борбе на Балкану, а то ће, надамо се, ускоро показати и онострану Српкиње у борби за народно просвећивање у широј маси, чим за куцне час мирног и слободног рада.

Збор Матичин за народно просвећивање потпуно се сагласио с разлозима предавачевим и усвојио и донео је за женску страну ове резолуције (одредбе):

1. Да ће Матица помагати идеју, да се у нашем народу, особито у крајевима Угарске, где нам је и језик и свест у опасности, дижу нове српске више девојачке школе где год се може, а постојеће, да се учвршћују и проширују према духу времена.

2. Да ће настојати и потпомагати, да се по свима крајевима нашега на-

рода оснивају Добротворне Задруге Српкиња у постојећем духу.

3. Да ће Матица Српска свим својим расположивим моралним (и ако је могуће и материјалним) средствима потпомагати тенденцију и рад оностраног Српског Женског Савеза на путу, који је себи предузео.

Збор је изразио жељу, да је потреба, да и поједине женскиње, мимо задруге

улазе у круг простијих женскиња и да их поучавају у васпитним, хигијенским и привредним одношајима.

Ми се надамо, да ће наше женскиње и појединце па и као Задруге и Савези, кад дође томе време, ићи на руку матичином збору за народно просвећивање, јер ће у њему наћи великог помагача и за своје чисто женске интересе.

СУЗА.

Кад нам често пута
Јад притисне груди,
Те да суза није,
Пресвисли би људи!

Када срце тужно,
Од бола се вије,
Много му је лакше
Кад сузу пролије!

На срцу од бола
Отворе л' се ране,
Све сузица спере,
Чим из ока кане.

Земун.

Па и кад нам срце
У радости плива,
Опет суза само,
Ту радост открива!

У жалости дакле,
Утехе нам даје,
У радости вељој
Изда осећаје!

Па већ кад је суза,
Така моћ и сила,
Дај Боже! чешће се,
Радосница лила!

А. М. Т.

БОРЕ.

На увело лице,
Скупљају се боре,
Ти неми сведоци
Ал истину зборе!

Не купе се оне
На старачко чело,
Већ на тужно, брижно,
Ту дођу за цело!

Земун.

Коме срећа цвета,
Целог свога века,
На том' лицу нема,
Боре ни од лека!

На несретном али,
Све једна до друге,
Ти неми сведоци,
Јада, бола, туге!

А. М. Т.

Која је зарада за женске најбоља?

Привредник наводи у свом предпоследњем 2. броју да су, на западу правили рачун о том, који се женски посао данас најбоље наплаћује. Узели су у рачун, шта све заслужују учитељице у јавној и приватној служби, шта књиговође, шта продавачице по трговинама, шта као касирке, поштарке, телеграфскиње, или као чиновнице по канцеларијама и новчаним заводима, шта као куварице, собарице и у опште као служавке по приватним домовима. И нашли су, да најбоље излазе на крај и најбоље пролазе оне, што раде по приватним кућама. У кућама, у којима служе и раде, добивају оне потпуно издржавање (храну, огрев, прање, осветљење), осим тога не морају се скупоцено одевати, као оне, што се баве јавном службом, а већим делом добивају од својих госпођа изношено одело на поклон и поред тога и лепу плату, те чуварно и штедљиво девојче може себи сваког месеца оставити на страну лепу крајцару. Таке девојке заштеђују себи за неколико година лепе своје новаца и онда се удају за мајсторе и друге таке прилике те постају добре жене и добре газдарице у својој кући. Те жене, што су још као девојке научиле штедети, продужују то и као удате и многе од њих постају после веће газдарице и имућније жене него оне госпође, код којих су служиле. Таке раднице имају на западу уштеђене силне милијуне

Зато и моли и наваљује наш Привредник, да се и наше сиромашније девојке одају на приватне службе по нашим ваљаним и добрим кућама, јер се у таким приликама сиромашнија женска деца најбоље спремају за будућу газдарицу, ту се та деца и најбоље очувају у здрављу, јер су већим делом на свежем чистом зраку, и добивају здраву и добру храну. Кад могу министри у Данској дати своје кћери у службу, зашто да је то срамота за нас сиротане?

Сасвим је друга судба женског света, који је по канцеларијама и школама. За канцеларије и за школу морају женскиње

да се боље одевају. Одело им мора бити увек чисто, јер се мешају у боље и отменије кругове, а и деце ради; морају саме да се исхрањују, да набављају књиге и држе новине за своје боље усавршавање, што све отпада код оних, који су у приватној служби. Па кад се све то узме у рачун, онда се види, да им од целе службе код овако скупог времена не остаје ништа за старост и црне дане, а камо ли за удају, а данас је тако време, да голу девојку неће ни слуга да узима, те тако већином остају наше учитељице, чиновнице, касирке незбринуте и неудате.

Наш свет мисли, да је женско дете независније као чиновник, да је у вишем положају друштвеном и да је у таком положају морална страна јаче заштићена. Но, вара се. Женски па и мушки чиновник зависан је много јаче од својих многих шефова и власти, они их имају далеко више и далеко опаснијих по моралну страну, него оне по кућама. Запитајте само учитељице, па ћете видети, колико их оне имају над својом главом и на колико страна имају да удешавају и угађају, па ћете се зачудити том броју. Исто је то са поштаркама, касиркама и сличним звањима. Па је та поворка претпостављених много опаснија по морални живот младе и незаштићене девојке него оне по приватним, које имају да угађају само својој госпођи, њу једну да слушају и од ње једне да уче и да зависе. У доброј српској кући је морална страна далеко боље и више заштићена, него по оним горњим местима. Добро женско дете чуваће сама госпођа и бдити над њеним владањем, док у чиновничким канцеларијама, трговинама па и школама нема никога за леђи да је пази, опомиње, саветује. Женска деца, која се одају на званичан позив, немају ни времена ни прилике да се у домазлук упуте и спреме, те је и то разлог, да се оне теже удају од наших девојака, што су се бавиле по добрим домовима. Ено привредникове питомице, које су дорасле томе, већ се једна по једна удаје за своје прилике, док

се за друге и ако имају више интелигенције и добре службе, ређе налази прилика.

Кад се већ мора радити да се живи: онда бирајмо и ми, који смо на то упу-

ћени с нашом женском децом, оне позиве, што више доносе, што више користе, и што нашој женској деци спрема сигурнији и срећнији живот.

Јединчету.

Сад тек мени сунце сија,
Сад ми светли данак бео,
Сад тек имам бесцен благо,
У њему ми свет ми цео.

Ох како сам сада срећна,
Како сада живет волим,
Цео свет је мени мио
И Богу се само молим.

Анђелче ми Боже посла
Ко од зрака од сунчана,
Чедо бајно као зора,
Слатко као сладост сана.

Злато моје умиљато
Бајни цветак моје среће,
Који ми је ник'о, цвета,
Као раја рујно цвеће.

Боже светли сунцем зрачним
И озари моје Мирче,
Не дај душу да му трује
Искушење горко пиће.

Изведи га на пут прави,
По стази му јасно сијни,
Љубимчету душе моје
Боже благи на висини.

Јелка.

„Кармен Силва,“

Краљица румунска о дому Господњем.

На двору румунскога краља, а у одличном друштву сакупљеном у богато намештеној соби, повела се међу осталим и реч о томе, какве све пасије и екстраваганције имају америкашки милионери и њихове жене. „Да сам ја милионерка, рећи ће краљица, ја бих подигла велељепну, огромну цркву, катедралу за све вере и све вероисповести. Могла би може бит' и безброј кућа подићи, но у обичне куће залази често злоба, свађа, неслога, јад и сиротиња, болест па и смрт. У целом свету само је у једном дому мир — у дому господњем. У њега долазимо с болом, да га ту олакшамо, из дома Господња излазимо свагда утешени. Он

нас разуме. Храм Божји једино је место, где се душа свакога божјег створења уздиже над земаљским, те заборавља бар за часак све тешкоће и незгоде земнога живота!

Но као да се ова жеља моја, настави краљица, никад остварити неће, јер ја сам само краљица, а краљице не би требало, да имају и потуре сувишнога новца, кад је толико сиротиње, што помоћи од својих краљица очекују!“

Како племенито мисли и говори, тако у животу и дела ова узор-жена на краљевском престолу!

У Куману 1913.

Саопштио:

С. А. М.

НЕВЕРА.

У поноћно мучо доба
Три витеза вино пију;
Наздрављају драганама
Ал' имена њина крију.

Први витез диже пехар,
Стави на ње' пољуд врео;
Та у здравље пијем њено
И испи га до дна цео.

Драгана је моја лепа
Очи су јој небо плаво;
Кунем вам се, да ди за њу
Све на свету жршвовао.

Други витез пехар диже,
И ја имам драгу своју;
Њене очи још су лепше
Јер имају плаву доју.

Овај пехар пијем за њу
И за њену златну косу;
Ме испи га до дна цео
Већ последње капи просу.

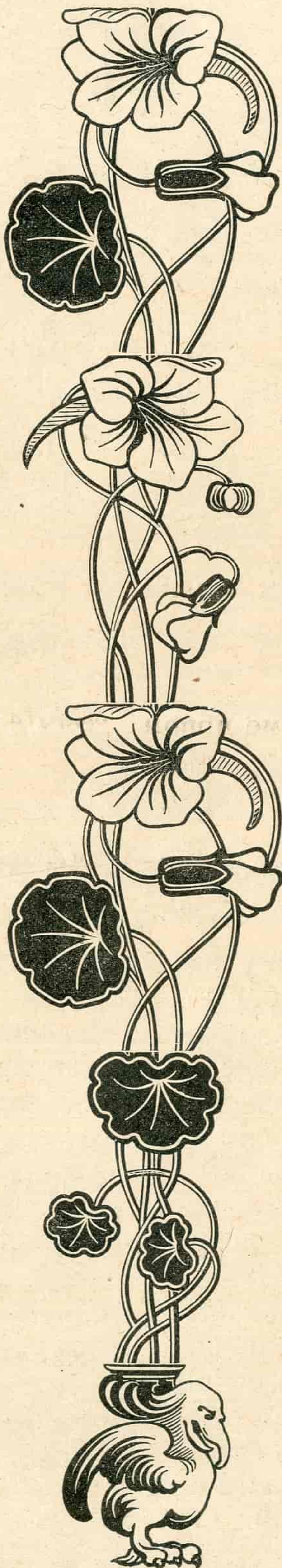
Трећи витез пехар диже,
Најлепша је драга моја;
Ја њу волим више свега
И њу краси плава доја.

Овај пехар пијем за њу
И за њене плаве очи:
Искапи га, заштим одмах
Други пехар он наточи.

Ја полажем слику њену
Као доказ њеног чара;
Крај срца је увек носим,
Извади је из недара.

Други витез руку диже,
Ево слике мог идола;
Видите је, анђео је,
Скин'о сам је са престола.

Ево слике моје драге,
Први витез руку пружи;
Светиња је то за мене
За заклетву мени служи.

Три витеза бледа лица
Стоје као мермер дисте;
Пред њима су све три слике
Драгана им једне исте.

Први витез хладно рече:
У освитку другој дана;
Кунем вам се, диће она
Својом крвљу окупана.

Други витез десно рече:
Срце ми је хладно стење;
Кунем вам се, мач ће овај
Да извади очи њене.

Трећи витез мач подиже
И искапи по пехара;
Мач ће овај да извади
Њено срце из недара.

Презримо је, невера је,
Светимо се, шта ди више;
Подиглоше руке горе
И мачеве укрстише.

У освитку другој дана
Зора поче тек да плави;
Код старог замка стоје
Три витеза, љути лави.

Један витез нежно рече:
„О изађи, драга моја,
„Жарка љубав мене толи,
„Дошао сам да те видим
„И да људим уста твоја!“

Ма капији старој двора
Појави се шад невера;
И угледа три витеза
Разјарена, љути звера.

Ми смо дошли, о неверо,
Да пијемо крви твоје;
И са крвљу сада твојом
Да каљамо маче своје.

Први витез мач подиже:
Ово ће ти сад да суди;
И окрете на неверу
Забоду га у сред груди

*Други витез ману мачем
Код невере дрзо скочи;
Пред мачем си клела ми се
Бад ти са њим вадам очи.*

*Поди'о се ноћни вео
Обасјали зраци први;
А невера пред капијом
У својој се куца крви.*

*Трећи витез торко рече:
Дав'о сам ти срце своје;
А сада ћу мачем обим
Да извадим срце твоје*

26-П-13.

Каћуна.

ДОПИСИ.

Рума. Драга Марта! Ти ћеш са пуним правом мислити, да сам те ја већ и заборавила, јер заиста је прошло много времена од како ти се нисам јавила.

Држиш можда и то, да ти нисам имала шта писати? У то сам и ја уверена да знаш да имам, и то целе књиге, кад бих ти почела све оно описати, што бих желела. Но о овоме првом приликом, кад се састанемо, па очи у очи, речима искажемо оно, што нам у души лежи...

Забава дев. кола, — која се из разних узрока није о Божићу одржала — одржала се на други дан Ускрса. Присутна публика била је усхићена, цео програм изведен је тако лепо, тако мило, као што то могу одушевљене и вредне девојке да изведу. Монолог, свирка, тријолог и мелодрама бехе све тако лепо, да заиста треба да жали сваки онај, који није могао све то чути, јер овде у Руми су врло ретка таква уживања. Не могу ти, драга Марта, све потанко описати, јер би то врло дуго трајало, но хоћу још само живу слику да ти напоменем. „Вера, Љубав, Нада“ беше тако лепа слика, да су сви нетремице посматрали, удубили и значај те слике у души створили. Једна величанствена слика, и ја сам то исто осећала . . .

Идуће недеље слави девојачко коло своју славу «Ђирила и Метода», за коју се већ журно спремају вредне чла-

нице. О овом ћу ти у идућем писму опширније писати.

Љуби те твоја

Милка.

Гор. Карловац. Пре равно 10 година основана је овђе у нас срп. жен. добротворна задруга, али, на жалост, одмах је и замрла. Ну, ево је сада опет, Богу хвала, оживљела. Узроке, са којих је тако било и бити морало, предаћемо забораву. Прелазећи, дакле, преко тога, ми Вам јављамо радосно, да смо се у задругу окупиле, конституисале и у име Божије рад отпочеле. Изабрали смо управни одбор од 10 лица, све наших добрих и врлих Српкиња. За председницу изабрана је гђа Е. Секулић, удовица мајора, за подпредседницу гђа М. Прица, удова професора. Личности њихове као и осталих одборница, јамче нам, да ће се успјешно и берићетно радити. А рада има на свијем пољима.

Мислимо на јесен отпочети предавањем за наше радништво, коме је наука потребна као кора хљеба. Упоредо са тим отворићемо и курс за учење писмености, нарочито за наше ђевојке, које су расуте по туђим кућама. На њих ћемо обратити особиту пажњу, да се не изгубе, посрну и пропадну, да их обучимо у свему што им треба, да им нађемо поштеног рада и т. д. Пазићемо колико више узмогнемо, да нам се ни један сиромаш и сиротица не одроде, не изгубе и не пропадну. Укратко: не ћемо пропустити ништа, да извршимо наш лијепи програм.

До сада се је већ окупио лијеп број Српкиња у наше коло, а надамо се, е се нашем позиву ни једна свјесна Српкиња и свјестан

Србин оглушити неће. — Лед је пробијен, — сад само напријед. **Јулијана.**

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 4. (17.) априла 1913. под председништвом своје подначелнице г-ђе Марије Плавшићке, у којој је она поднела извештај о спремању авијатичке прославе, коју спрема овдашњи мађистрат са вел. жупаном на челу за рим. кат. Духове, т. ј. 11. и 12. маја о. г. При спремању те прославе, која ће имати карактер војнички, јер се слави ту прва угарска авијатичка штација. Прослава ће трајати два дана и биће скопчана са разним спортским продукцијама и једним концертном. Ту ће се слећи све званично и војничко представништво из бачке жупаније и околине и по свој прилици доћи ће и један ерцхерцог. Стога се позива и наша задруга да учествује у тој прослави и да по својим чланицама позива српско грађанство на те забаве, да распродаје улазнице и купи прилоге. Одборкиње узимају то на знање; примају се растуривања улазница и прикупљања прилога и подељују међу собом улице, које ће која на себе узети. — У овој седници продужено је издавање одређене потпоре удовој г-ђи Д. Д. да може своју ситну дечицу издржавати. — Примљене су за нове редовне чланице за 1913. г. г-ђе: Мемка Стојковићка, Олга Рацка Поповића, Марија пл. Рогуља, Меланија Луке Вучковића, Бланка Деђанска, Милка Боснић, Јелена Тих. Остојића, а за потпомагача: г-ђа Даринка Стојковића. — Известно је перовођа, да је дошла на задругу *Споменица*, десетогодишње прославе друштва „Просвјете“ из Сарајева и неки рачунски извештаји појединих Добротворних Задруга за прошлу 1912. годину.

Сомбор.

Добротворна Задруга Српкиња Сомборкиња имала је своју редовну скупштину 3. (16.)

марта о. г., којој је тајник друштвени г. др. Јован Лалошевић поднео овај извештај:

Славна скупштино!

Добротворна Женска Задруга, вршила је дужност у минулој год. 1912. мирно и савесно.

Ваљда ни једна година до сада није пружила толико прилике, да на делу посведочимо, како је корисна и потребна ова наша скромна српска установа, као што је то учинила године 1912.

Када је прва пушка пукла тамо доле на српску браћу нашу, наша задруга је искреним одушевљењем и сестринским срцем прегла, да ублажи рањеној браћи Србима, да притекне у помоћ онима, који крв своју пролише за лепшу будућност Србинову. Наша задруга је отпочела купити овде у Сомбору прилоге за рањенике у Србији и Црној Гори, и нежном и болећивом срцу наших женскиња, у свесном раду ове Задруге, има се једино да припише, што се овде у Сомбору скупило 4088 К 87 фил. готовог новца, и четири велика сандука разна одела и преобуке за рањенике и паћенике у Србији и Црној Гори. Овим и оваковим радом осветлала је наша задруга и себи образ, а постигла је, да је и Сомбор у овим тешким данима вршио своју дужност у толикој мери и у таковој форми, у коликој и каквој нам то прилике и снага наша дозвољавају.

Поред овога већег посла, којим је наша Женска Задруга и опет доказала, да нам је она заиста потребна и корисна установа, вршила је она и на другом пољу своју хуманитарну дужност. 56340 К употребљено је на припомоћ и дар оних сиротана, који су на то спали. 62434 К потрошено је за одело сиромашне школске деце. Петоро сирочади издржава наша задруга, и труди се, да их спасе за живот, и да им утре пут напретку. Колико дакле малене снаге ове наше скромне установе дозвољавају, толико се ево ради. Иниција-

тиве за какав већи посао, или нову акцију, не беше ове године, а то све зато, што ми иницијативу чекамо од Савеза Женских Задруга, који баш зато и основасмо, да би он давао правац раду свих Женских Задруга, и да би он улио у овај рад више системе и смишљености. Ми сматрамо за дужност, да ово наглашujemo, не би ли и са наше стране придонели онолико, колико нам снаге допуштају, да Савез Женских Задруга покрене већ једном давну жељену, и заиста преко потребну акцију у овом правцу. Наша Женска Задруга бринула се и ове године о Привредниковим женским питомицама. Трудимо се, да у томе послу свагда радимо по интенцијама оних родољуба, који покренуше овај значајни привредни покрет, и радећи тако, постигла је, да је Сомбор, што се смештања привредникова подмлатка тиче, једна од првих вароши у целој Српству.

Задруга је и ове године учинила све могуће, да се интереси привредникова подмлатка како у материјалном, тако и у моралном погледу задовоље. Помоћу „Народне Књижнице“ приређивала је месечно по један састанак, на коме се држала поучна предавања, читале песме и приповетке, и певало у кору, те се тако пружало привредниковој омладини и поуке и разоноде.

Исто тако приредила је Задруга за сву мушку привредникову омладину Бадње вече. Овога пута је пречасни господин Ђорђе Павковић, парох, осветио том приликом божићни колач и држао Српчићима прикладан говор.

Узорито оделење наше Девојачко Коло, радило је и ове године савесно и марљиво, и ми се можемо поносити са овом нашом установом, која нам стиче лепа гласа и ван овога града.

Чланова има досмо оволико: 1 покровитеља, 1 почасног члана, 5 добротвора, 7 оснивача, 177 редовних чланова и 4 помагача. На жалост изгубисмо у минулој години 6 чланова. Неумитна смрт отрже из средине наше Александру Уторник, Персиду Григоријевић, Јелену Нићин, Јованку Стојковић, Милку Крагујевић Софију Рајковић, којима нека је слава и вечита успомена међу нама.

Материјално стање побољшало се у минулој години, и ми са задовољством можемо да констатујемо, да је имање наше задруге порасло са 20024'80 К на 22081'89 К, дакле са

2052'09 К. Овај леп резултат има се да припише у првом реду у заслугу нашем неуморном и савесном благајнику гђи Јулчици М. Поповић. Као једну жалосну и неповољну околност морамо констатовати, да наша задруга у минулој години није могла приредити ни једну забаву, што свакако не баца лепу светлост на наше друштвене прилике. Неговати друштвеност такође је једна задаћа наше задруге, те је свакако желити, да се и ова грана друштвена рада задругине не пренебрегне.

Овим смо укратко оцртали рад задруге у минулој години, и ми молимо славну скупштину, да овај наш извештај на знање узети изволи.

У Сомбору, из одборске седнице држане 28. фебр. 1913. год.

Катинка Вукићевић с. р.
председница.

Темишвар

Српска Женска Добротворна Задруга у Темишвару одржала је 17. фебруара (2. марта) о. г. своју главну скупштину под председништвом своје председнице г-ђе Меланије Јанковића.

Из извештаја тајникова о раду управнога одбора у минулој години саопштавамо ово:

У прошлој години држала је задруга једну скупштинску седницу и четири одборске седнице, у којима је решено око 50 предмета.

Задруга има 14 почасних и 113 чланова потпомагача. Покровитељ ове задруге је преосвећени г. епископ др. Георгије Летић. За нове чланове уписале се госпође: Мара Поповић, Јелена Димитријевић, Милева Николић, Амандина Живановић и Олга Живановић.

Смрћу је изгубила задруга свога члана оснивача г-ђу Софију Дамјановић.

По дивном старом обичају прочитана је овде читуља умрлих чланова.

И прошле године приредила је задруга бадње вече за привредникове шегрте у епископском двору. При истој свечаности изволео је присуствовати преосв. г. епископ Георгије, архимандрит др. Георгије Зубковић, игуман сенђурачки Стеван Николић, прота Јован Новаковић, прот капелан Иван Прекајски, Младен Пилић, председник црквене општине темишварско-градске и многе задругарке и гости. У

име шегрта поздравио је бадње г. епископу прот. капелан Иван Прекајски. Преосв. г. епископ пџучио је шегрте у лепом говору, који су и шегрти и присутни гости пажљиво саслушали. Госпође су даривале шегрте орасима, јабукама и колачима. Подељено је преко 100 вунених кошуља и до 50 вунених чарапа. Око приређења овога бадњег вечера много се трудиле г-ђе: Марија Новаковић председница, Меланија Јанковић и Амалија Арсеновић.

И ове године оденула је задруга многу сиромашну децу овдашњих српских школа и утрошила је на то преко 600 К. На препоруку ове задруге уживало је шест српских породица добротворство бесплатнога млека. Чланови ове задруге купили су прилоге на овдашњим гробљима о католичким задушницама на цељи лечилишта за туберкулозне и прикупиле су знатну своту.

На потпору сиротиње издано је 109 К. Задруга је приложила српском народном позоришту у Новом Саду 50 К, на ђачки алумнеум српске учитељске школе у Сомбору 30 К, варошком уточишту 30 К.

Прилагачи били су и ове године српска православна црквена општина у Фабрици, овдашња „Рафинерија“ и чиновничко удружење.

И прошле године приређен је парастос умрлим члановима задруге, којом је приликом чинодејствовао пречасни господин Јован Новаковић прота уз припомоћ прот. капелана јереја Ивана Прекајског, на чему им се и овом приликом изриче благодарност ове задруге.

Чланови ове задруге купили су прилоге на српске школе у будимској епархији и прикупиле су знатнију своту прилога, која са прилогом благајнице задругине износи 337 К 20 п.

Задруга није приредила забаву у овим тешким и судбоносним приликама, али може и ове године изрећи мирном душом, да је вољно вршила своје задатке те да је учинила све што је могла.

По извештају благајника било је у задругином годишњем рачуну за год. 1912.: Примање 2462 К 63 п. а издавање 2443 К 51 п. те према томе пренос у год. 1913 свега 19 К 12 п. Стане штедионичких улога било је до 31. децембра 1912. 3999 К 96 п. и две акције темишв. Срп. Штедионице у укупној вредности од 400 К.

За прегледачице рачуна буду изабране г-ђа Олга Живановић и г-ђица Ана Путник.

Прорачун задругин за г. 1913. буде овако утврђен: Приход — чланарина 400 К, ванредно 200 К од беседа — 300 К од камата 100 К — свега К 1000; Расход — одело школ. деци 500 К, Привреднику 50 К, учитељском алумнеуму у Сомбору 20 К, на културне установе 50 К, шегртско бадње вече 50 К, претплата 10 К, сиротињи 160 К, неподвижено 50 К.

На једно место у одбору упражњено одсељењем члана одбора г-ђе Катинке Славнића буде једногласно изабрана г-ђа Лепосава Пилића.

Будући су две питомице ове задруге за изучавање кројачког заната своју обуку свршиле, буде одбор упућен, да нађе још једну девојчицу која би вољна била да изучи кројачки занат, и уједно буде овлаштен, да потребни трошак око смештања тога шегрта из задругине благајнице подмири.

Суботица.

Добротворна Задруга Српкиња у Суботици одржала је своју редовну пролетњу скупштину дана 17. (30.) марта о. г. под председништвом своје председнице Мице Јоце *Радића*. Присутно је било 22 чланице, а то је колико прописују наша правила, да се могу доносити правоваљани закључци. Но када узмемо, да наша задруга броји 62 редовне чланице и 3 утемељачице, онда овај број присутних чланица показује, да у задрузи нашој није још довољно развијено интересовање за опћи рад и јавне ствари, што треба да интересује све чланице, а не само неколицину. Погрешно је мишљење, да је уплатом годишње чланарине одговорено дужности: поред те новчане жртве, тражи се од сваке чланице и моралне помоћи, а то се показује, ако свака од чланица учествује у раду задружном, па на тај начин допринаша, да је живот друштва бујнији и рад интензивнији. Са овим би ваљало, да наше задругарке рачунају и према томе своје дужности испуњавају. Сам рад ове скупштине текао је овим редом: Пошто је истављено, да је присутан прописан број чланица, те скупштина може правоваљано решавати, председница је известила, да је Задруга у недавној прошлости изгубила две чланице: Смиљку *Колонићку* редовну чланицу и Марију *Коларићку*, која је била једна од оних, које су ову задругу основале и

која је у своје време била и потпредседница, а тадашњим заузимањем својим много допринела, да се Задруга ова основала и опстанак јој осигуран. Скупштина је са жалошћу узела на знање ово саопштење и покојним чланицама одала почаст са изјавом: вечна им успомена, те је одређено да им се имена заведу у читуљу мртвих. За оверовљење скупштинског записника одређене су: Анастасија Манојловићка, Даринка Винокићка и Јелена Георгијевићка. — Тајник је прочитао опширан извештај о раду Задруге у години 1912. Задруга је у прошлој години имала 2 скупштинске и 5 одборских седница, у којима је расправљено свега 40 предмета. Задруга је највише помагала сиротињу, те је указивала помоћ своју невољнима и беднима и на ту цел издавала је 597 К; у школовању помаже две ученице сваку са 100 К годишње. Кад је издат проглас на наш народ, да се притекне нашим сиротим опћинама у будимској епархији гледи школа, тада је и наша задруга на ту цел приложила 100 К и побринула се да се и у нашем месту скупи новчана прилога у износу 490 К. На глас да су се дични синови косовских мученика дигли да освете Косово и да крвљу својом помогну, да се светлост часног крста заблиста над тавним полумесецом, па да се поврати што је некад српско било, Задруга је по примеру Косовке Ђевојке похитала, да се рањеној браћи на невољи нађе. Обратила се на овд. варошко поглаварство за дозволу, да може у народу нашем купити прилоге у корист рањених српских соколова, који драгоценом крвљу својом обновише стару славу Србинову. Пошто је то добила, заузимањем Мице Ј. Радића председнице и Марије Међанске потпредседнице, прикупљено је свега 4998 К 16 п., а задруга је приложила 200 К. Од овог прилога половина је послата србијанском — а половина црногорском црвеном крсту, осим тога је скупљено и послато једаи сандук платна.*) — Задруга је у опће према својим материјалним приликама настојавала, да одговори својој дужности, да буде од помоћи свугде, где се тиче човечности и народне просвећености. — Скупштина је узела са одобрењем к знању завршне рачуне из 1912. године, из којих се

*) Г-ђе Олга Ж. Станковићка и Зденка Ненадовићка засебно су скупиле преко 1000 круна.

види, да је задруга имала прихода 2920 К 50 п., а на подмирење својих потреба издала је 1779 К 58 п. Стање имања је: у готовом новцу у благајни 420 К 92 п., у штедионичким улозима 15284'56 п., у деоницама 3650 К и у обвезницама 200 К, свега 19555'48 К. После овога је скупштина разрешила од даље одговорности свога благајника, а исто тако и надзорни одбор узев к знању и његов извештај о рачунима. — Скупштина је одобрила поступак управног одбора, да је прослава свечарства о. г. ограничена на црквено славље а није приредио уобичајену вечерњу забаву с обзиром на тада владајуће прилике. — Примљена је за редовну чланицу Анастасија Куртеш. — Одређено је, да се о врбици на одело сироте шк. деце потроши из задружне благајне 50 К, на ту цел засебно приложише: Мица Радић 20 К, а Марија Међанска 10 К, што је скупштина са захвалношћу примила. — На 8 сиротих старица подељено је 769 К на ову годину милостиње, што ће исте у месечним оброцима добијати. — Обављен је избор часништва, те су изабрани једногласно: За председницу Мица Радић, за потпредседницу Марија Међанска, за тајника Богдан Свирчевић за благајника Душан Манојловић, у надзорни одбор: Анка Радосављевић, Олга Ж. Станковићка и Кристина Такачка на једну годину, у управни одбор; Лепосава Цветковићка, Кристина Лепедат, Пава Руска и Бела Стојковићка на три године

Данас, када се остварује оно, о чему је народ српски кроз 500 година сањао, треба и ми Српкиње, да све више покажемо воље за свеопшти рад, тиме ћемо потпомоћи да потече вода куд је текла, као што је оно српска мајка рекла. Данас кад се обнавља оно, што је некад било, свако од нас треба да испуни своју дужност, те ће тиме стећи признања и захвалности у потоњем нараштају. На посао дакле Српкиње, да будете достојне сестре ваше браће, која су данас крвљу својом спрала љагу косовску и раскинула 500 годишње окове, те учинила све да српско име и опет просија.

Митровица.

Добротворна Задруга Српкиња Митровчанки имала је своју XVII. редовну скупштину 7. (20.) априла о. г., којој је поднесен овакав из-

вештај о раду управног одбора за прошлу 1912. годину.

Поштована скупштина!

Част нам је овим дати вам извештаја о стању и раду наше задруге у минулој години.

У течају прошле године задобили смо 7 нових, а изгубили 9 старих чланова, тако да смо на крају године имали свега 134 редовна члана.

Број наших чланова оснивача није се повећао, већ је само Митровачка Штедионица као сваке, тако и прошле године свој оснивачки принос повећала новим прилогом од 50 круна.

Из завршних рачуна наше задруге за год. 1912. види се, да смо прошле године због ванредних прилика имали и ванредних издатака, много већих но и једне године до тада. Тако смо издали свега К 2.535.08, но како је приход изнео укупно К 2.601.18, то смо лањску годину завршили ипак са сувишком од К 66.10. За толико се друштвено имање наше задруге повећало, па је ово на крају 1912. год. чинило своту од К 18.646.29.

На редовне месечне потпоре овдашњој сиротињи које по 10 круна, а које по 6 круна на месец, издали смо свега 1202 круне, а добивали су је 14 штићеница.

Осим редовне потпоре добила је свака штићеница о Божићу још и К 10.—, односно К 6 за огрев.

Управни одбор наше задруге водио је и прошле зиме бригу и надзор над кухињом за ученике овдашње српске основне школе, која је преко зиме прехрањивала 30-оро сиромашне Српчади, па је Задруга ту установу и материјално потпомогла новчаним прилогом од 100 круна.

За сиромашне српске школе у будимској дијецези дали смо такођер прилог од 100 круна.

Када је прошле јесени отпочео рат на Балкану за ослобођење наше потлачене браће, похитала је и наша задруга да изврши своју српску и човечанску дужност, па је дозволом високе Кр. Земаљске Владе купила новчане прилоге за србијски и црногорски „Црвени Крст“, те на ову целъ и сама приложила 853 круне.

Од скупљених прилога за црногорски „Црвени Крст“ набавила је задруга по испорученој нам жељи вагон брашна за хлеб (105 м. ц.) и послала га у Бар на адресу „Црвеног Крста“. За то брашно заједно с подвозом издала је

наша задруга 2.403 круне, а на рачун тога предали су нашој задрузи у готову: Митровачка Штедионица К 500.—, Српско есконтно д. друштво 400.—, г. Браћа Черих К 700.—, г. Никола Поповић К 200.— г. Милан Петковић К 50.—, г. Др. Љубивој Стојшић К 20.—, док је оетатак од К 533.— приложила ова задруга.

Наша задруга сетила се пред божићне празнике и наших војника на граници, па је међу нашим суграђанима скупила и за њих прилога у своти од К 282.—, и ту је своју предала месном војном заповедништву као наш божићни дар овдашњим трупама.

Наша задруга је и прошле године приходом фонда благородне г-ђе Милеве пл. Милекић, властелинке од Ветова, набавила зимског одела и обуће за 12-оро сиромашних а добрих ученика и ученица овдашње српске основне школе, и те ствари предала им на дан Св. Петке, о крсном имену племените добротворке, пред њиховим учитељима и члановима нашег управног одбора.

Ваља нам још напоменути, да је наша задруга била на главној скупштини „Савеза Српкиња“, која се одржала у Загребу 6. јуна пр. г., као члан тога савеза заступљена са своја 2 члана, а и на прослави откривања споменика Милици Стојадиновић — Српкињи у Раваници заступали су Задругу више чланова нашег управног одбора.

И на крају лањске године дали смо у цркви парастос својим преминулим члановима, а и славу наше задруге Св. Стевана прославили смо на свечан начин. Прослава је извршена после службе божје у дворници овдашње српске основне школе, у присуству управног одбора и чланова наше задруге, као и осталог грађанства. Чинодејствовало је овдашње свештенство уз суделовање Српске црквене певачке дружине. При резању свечарског колача кумовала је врло поштована госпођа удова Ана пл. Рокнић, која је за ову прилику приложила кољиво и колач и овај обдарила великим дукатом.

Нека је и на овом месту велика хвалз нашој уваженој куми на њеној љубави и доброту, а и осталим учесницима на њиховом труду и пажњи.

Приказавши вам тако најкрупнијим поте-

зима рад наше задруге у минулој години, који је, као што видите, био обилат како на хуманитарном тако и на културном пољу, молимо

да тај наш извештај узмете с одобрењем на знање, и да уједно дате разрешницу како нама, тако и прегледачком одбору.

Слика са села

И ако варош има зими својих дражи и уживања, тим више има село лети својих лепота, које је природа својом вештом руком створила, у складној тишини, дивном зеленилу, свежини ваздуха и умиљном певању славуја, те не знаш, да ли је лепше јутром, када се сунце рађа, или с вечери, кад залази.

Преко дана је истина мало и досадно, кад припече најжешће сунце, те не можеш на улицу ни коракнути. Али то ништа не смета вредноме жетеоцу на тој припеци, као ни младоме бележнику, који седи у својој канцеларији у лепој хладовини, а тако исто и његову пријатељу, спахијском шумару, који што се лепоте тиче, ни најмање не уступа младоме бележнику, за кога се учитељица Зорка веома интересује.

Исто тако и свештеникова ћерка Данка, седи у хладовини свога краснога врта, после свршених кућних брига — задубљена у Тургењева, Толстоја, Достојевског и друге књижевнике, а то јој је у часовима одмора — била најмилија забава и уживање. Млади бележник и остала сеоска господа, ни најмање јој не узбуњују њену чисту девојачку душу. Шта више, и према Жарку Ђурићу, медицинару, беше по све равнодушна. Ту чудновату девојку, није могао нико разумети.

Не беше одвећ весела, но ни веома

мирна, понашање јој свагда беше једнако, дочим Зорка весело ћереташе, као девојче, које је осуђено цели дан, на понашање противно њеној веселој природи, на понашање прописано. Па као када се птица своје слободе дочепа, тако и Зорка, после школске наставе, одмах би дотрчала својој најискренијој пријатељици Даници. И увек би ју нашла у сеници крај књиге.

Више пута би је замолила, да се остави књиге, те да мало проћеретају, како је н. пр. бележник Милета отишао у лов са Јовом шумарем, а не уме ни пушку држати.

Или, како је медецинар Жарко пао на испиту, а отац ради тога неће да му направи хаљине, какве је видео у богатога економа Душана Крстића, а крај свега тога још мора цела два месеца ферија, да са оцем у дућану мери со и брашно. Или, како је учитељева Мара, свако јутро дочекала бележника на прозору, а он је само хладно поздрави, те одмах погледа на њене прозоре. Све је — вели Зорка — то иза завесе гледала. Па зато је Мара и не воли, и нерадо се дружи с' њоме, јер види, да је бележник више њој наклоњен, него Мари.

Данка је са задовољством слушала и уживала у веселој природи своје пријатељице којој беше до срца поверљива. Она је приметила, да Зорка љуби младога бележника, и да она то и не крије, али Данка то није појмила. Та

она је само читала у „Новини“ Тургеневлевој, како су се Нежданов и Маријана љубили, како их је сјединило узвишено начело, и који се после убија, а она се у другога заљубљује. Или, како је љубила Вјера, јунакиња Гончаревлева романа, а коју је та несретна љубав довела и до моралне пропасти, те је тим примерима створила себи поглед на свет, у коме свега има, само искрене и праве љубави не. А тек колико је и примерима у животу била осведочена, где је склапање у брак, обично било основано на чистој спекулацији и обмани, са обе стране, које су стварале највећу несрећу у браку и рушили узвишену идеју Христову.

Зорка ју пак увераваше како силно љуби Милету, а ни он није према њој равнодушан, једном јој је изрекао ове стихове:

»Мио ми је цветак мајски,
Још милије лице твоје,
И твој бајни гласак рајски,
Кад ми коју песму поје,“

а при том је тако уздахнуо, да се и сама збунула.

Данка се слатко смејаше овој исповести и наивности своје пријатељице, а Зорка ју зачуђено гледаше, не разумевши, како може да се смеје када њено срце љубав исповеда. И често би јој пребацила: „Девојко, ти немаш срца“, а при том би ју нежно загрлила још једном уверавајући ју, да онај, који не љуби или љубио није, не може то ни осећати ни појмити.

Медецинару Жарку, као да се боље допадале мирно и чедно понашање Данкино. Он јој је свагда слао, а доцније и сам донашао лепих и поучних књига. Тиме је хтео, да се што боље зближи и упозна ту чудновату девојку, која — као што је и Зорка мислила — није имала срца.

Али што јој је он више ласкао и удварао јој се, тиме је она све више била равнодушна према њему. Он је силом хтео да завири у најсветије осећаје, да завири у срце ове младе девојке, коју није могла ни лепота, ни ласкање,

ни положај, па чак ни богатство заслепити и занети.

Он је знао, да богати Душан Крстић умире за Данком, он му је шта више то и поверио, но она је према њему исто тако била одмерена као и према Жарку.

Но што је Жарко свој предмет више студирао, његово је срце почело све више неко блаженство обузимати, неки чудни осећаји. Када је њену појаву гледао, њено одмерено кретање, када би проговорила, погледала, или се насмешила, све га је више заносила. А када се од ње растајаше, срце му осећаше неки бол, неку празнину, која га сатире. А када не беше крај ње, мисли му се вечито занимаху оним, што је у њеноме друштву разговарао или чуо. На њој пак не опајаше никакве промене, она га увек гледаше једнако својим лепим очима, са највећом хладнокрвношћу читаше његове песме, које је њој почео певати.

Шта више, Данка им се тако слатко смејаше, да га доведе до очајања. „Та девојка мора да некога љуби!“ — мислио је Жарко у себи. Но варао се. Њено срце још није јаче закуцало. Али Жарко као медецинар тумачио је, да природа мора доћи по своје, па ма то и кашње било.

Жарко је бивао све замишљенији и ћутљивији, престао је свој предмет да студира, студија се развила у љубав. Она му долазаше тако узвишена, тако дивна, као ни једна женска до тада. Он ју је сасвим друкчије посматрао, него друге женске, са којима је то тада општио; досад није ни знао шта је то љубав, а Данка га и нехотице победи.

Данка је то приметила и беше јој жао. Он јој донашаше лепих књига, а са њиме се најрадије разговарала, но тиме валда није дала повода младоме медецинару, да се заљуби. Она је знала, да ће се он већ излечити, док се поврати у престоницу, где неће имати прилике да више о њој мисли. Али се преварила.

Кад се Жарко вратио у престоницу,

сасвим се променио, и другови му то приметише. Није био више онако весео, али и не слугише, да је то љубав. Читаве дане није излазио из собе, седео је и учио, те се спремао да положи не само онај испит на коме је пропао, већ да и другим обрадује своје родитеље. А знао је да ће и Данка дознати и валда ће што слугити. Све што је до сада доживео и у чему је уживао у овој великој вароши, беше, му мрско. Често га мисли одведоше у његово родно место, где је све лепше, много лепше, где је провео толико лених часова. Сећао се хладњака, где је Данка вазда седела, и онога цвећа око ње, које је исто тако мирисало, као и Данкина чиста душа.

Отац Данкин, даваше јој вазда лепе примере и улеваше јој у душу све, што је лепо, добро и племенито, јер и сам беше такав, мајке ни запамтила није, те јој је он био и отац и мајка. Свршила је више школе и беше од најбољих ученица. Као сироче без мајке, много је размишљала о себи и о људима. Није марила за светска уживања и забаве, ако је некада и отишла, то само из разлога, што је била српска забава, која је обично приређивана у добротворну цел, или својој пријатељици Зорки за љубав, којој није могла одрећи, а која је у томе уживала, јер је знала, да ће тамо и Милета бити. И једна така забава донесе Зорци љубавну изјаву.

То вече беше Зорка блажена тако, да је и Данка приметила. Но ћутала је и ништа није питала, јер је знала, да ће јој то Зорка и сама исповедити. И није се преварила, Зорка јој идући дан саопшти, да ће је Милета у мајке испросити.

„Ох! драга Данка, да знаш како је то, кад срце љуби!“ говорила је Зорка кроз плач од радости.

Данка ћуташе и одобраваше, али не појимаше.

Зорка је плувала у срећи и једнога дана испроси ју Милета у мајке и тај дан се и верише.

* * *

Наступиле су промене. Зорка се венчала, а Жарко сјајно положио испите, но није престао о Данци мислити. И реши се, да јој се исповеди, што му срце осећа.

Данка је примила Жарково писмо, пуно осећаја, отворено срце, које баца под ноге девојци, коју љуби.

Данка се не поколеба, али поче о томе да размишља. Било јој је и чудно и смешно.

Да ли Жарко хоће да је заведе? Или се титра њоме? Или је то болесно стање душе његове? Она имађаше много узвишенијих идеала. Душа њена тражаше нешто више, нешто више...

* * *

Пуче прва пушка, започе бојак, дође време да се ваља светити душманину. Полетеше јунаци на бојно поље, или да поврате слободу Србину и да сатру непријатеља, или да славно изгину за крст часни и слободу златну.

Док се српски јунаци, синови и браћа славно борише, дотле српске мајке, кћери и сеје полетеше на бојиште, да превију ране јунаку, као оно Косовка девојка.

На постељи лежи млад часник, његово лепо лице бледо је, али не тужно, непријатељско ђуле, однесе му једну ногу, рана је велика, али и не осећа бола, када га двори девојче, лепше од беле виле, а милије од сјајнога сунца, двори га свом љубављу и пожртвовањем, те рањенику живот повраћа.

То племенито девојче беше Данка, коју је пример Косовке девојке довео амо. Дворила је младога часника свом нежношћу, а његови погледи пуни благодарности и признања, ранише јој душу. Ту, где је мислила, да само куршуми срца разоравају, њој не рани куршум, већ храброст и пожртвовање српскога часника.

„Сестро моја!“ — рече јој једном рањеник, „ја сам ти сада само пола човек, једну ногу имам мање, али шта то мари, кад има отаџбина моја више.“
„Ти си десет пута више него човек“

тешила га је Данка својим анђеоским гласом.

Гледала је пред собом јунака, који се борио за племениту и свету ствар, за своју домовину и народ свој, а он пред собом свога анђела избавитеља, коме има да благодари за свој живот.

Његова се рана залечивала, али му је срце боловало, но не смеде се Данци исповедити. И баш тај његов поглед много казиваше. Из њега је Данка прочитала, што до тада није могла појмити.

„Ти си ми спасла живот“ — рече јој једнога дана млади часник, „ја ти се не могу ничим одужити, већ ево ти га, узми га. Ако га примаш, пружи ми руку и усрећи ме!“

Данка јецаше, и пружи руку своје идеалу.

Природа је ипак дошла по своје — као што је мислио Жарко, али је и Жарко преболео љубавне ране, — као што је мислила Данка

Беч.

Вукосава.

ВЕРЕНИЦА.

— Сени своје преминуле једине сестре Зоре. —

Дан је био на смирају, а сунце је жалосно бацало и разливало своју последњу руменкасту румен, златећи околна брда и врхове високих зграда великога града. Ти исти сунчани зраци, који само добра желе свакоме и свачему, пробијаху се кроз прозорска окна, да би обасјали бледо лице једне болеснице, која мирно као каква светитељка лежаше у своје болничкоме кревету.

Соба је била пространа и чиста, одмах се могло приметити, да о чистоти и уредности води рачуна и бригу нежна материнска рука, јер нико не би могао тако укусно и с пуно љубави удешавати собу, у којој лежи болесник, и тако неговати болесника, као што може неговати мати своје болно чедо! То је одлика свију матера и ми им се морамо дивити и поштовати их, пошто остали, који не знају за ту материнску љубав, не могу ни замислити, колико је она силна и велика... Та соба, која беше обдржавана матери-

ном руком, одмах је на сваког остављала суморност и меланхолију, пошто је у њој лежало младо и идеално створење, пуно одушевљења и воље за животом, а напојено искреном љубављу спрема родитеља, рођака, ближњих и — вереника.

Јесте, то створење, поред чије се болесничке постеље налазио сто сав претрпан лекаријама, и поред свих својих одлика и идеала, сада се борило и отимало од смрти, која ју је тако страшно и чврсто пригрлила!... Бори се, бори са тако великом силом и страшном; али не, не страшним и грозним, већ најстрашнијим и најгрознијим непријатељем, који до сада не би ни једанпут побеђен; и који зна само за своје славе увенчане грозним трофејима — људским животима.

. . . Али, да ли ће сада бити побеђен или победити?! . . .

На чистоме белом узглавнику, лежала је глава сва изболована, коју је обасјавала румена вечерња светлост залазећег сунца. Свуда по зидовима висиле су иконе светаца, а поред самога кревета на столу, стајала је сва у злату искићена икона Мајке Божије, испред које је трептало кандило, та одлика хришћанства. Тамо даље на зиду, а више болесничке главе, мала укусна икона нашег Искупитеља, чија је глава, место царске круне, увенчана трновим венцем. И поред свију тешкоћа могло се читати са лица великога мученика: праштање, љубав, благост, доброта и вера!... Више самога овога Мученика висила је и друга икона, она је такође представљала једног владаочевог сина, али не небеснога, него земаљскога. То је онај, који презре сва уживања и раскош и благостање на раскошном дворцу свога оца и оде из дворске хуке и вреве, оде у мир и тишину, где постаде верни слуга највећег и најсилнијег господара, великоме владоцу и неба и земље . . . И сада се могло на томе лику читати: мирноћа, вера и просвета . . . Да, то је била икона светога Саве, патрона наше просвете . . . Преко од те иконе била је још једна, испред које је такође горело кандило, које се никада не

гаси, то је била икона кућнега патрона св. Николе.

Болесница опкољена самим светитељима са њеним бледим и изболованим ликом, изгледала је и сама светитељка!

Око њенога пак кревета стајали су снужено: мати, брат и вереник, стајали су немо посматрајући, гледајући да скрију једно од другог бол који их гуши, бегали далеко од оне помисли, која им се силом намећала, а то је о блискоме, необично блискоме растанку, који им се приближује, и то онај растанак, растанак — за навек. Сви су суделовали у болести болеснице и свако би тако радо помогао и по цену свога живота; али . . . али се не може!

Сунчана светлост полако је умирала на лицу саме болеснице; управо опраштала се, опраштала се за навек . . . У соби је полутама, а постајала је све тамнија и тамнија . . .

* * *

И сада се последњи пут опраштало сунце са земљом, на своје путу за смирај и одмор; и сада је упрло своје зраке где лежаше болесница; али сада не беше болесница на своје болесничкоме кревету, већ стајаше празан и изгледаше да и сам жали, што нема кога да одмори своје уморно тело на њему, који је зато и створен.

Па као некаква накнада за то, што не беше болеснице на кревету, стајало је на томе месту кандило и бацало своју благу, али жалосну светлост, која се мешаше са залазећим сунчаним зрацима и тако помешане светлости, даваху још жалоснији тон овога колорита . . . Кроз отворена врата ове празне собе, видела се друга једна пространија соба, која беше застрта сва црним као знак дубоке жалости . . .

На сред собе стајао је сто покривен црном чоухом, на коме беше и мртвачки ковчег бивше болеснице. Као какав контраст самоме црнлу, одбијала се пријатна бела боја покрива самртничког и бледо лице са затвореним очима једнога створа, који лежаше спреман, да пође на онај

пут, где морамо сви поћи, одакле се још нико не врати, нити ће се ма ко вратити!

Она са бледим лицем, окићена цвећем, изгледаше као да се спремила да пође у цркву на венчање . . . Јесте, и сада ће ићи у цркву, али не на венчање, него на опело!

Страшно, невероватно, да оно мило и љупко створење сада лежи у своје ковчегу без икаква даха и живота Нема више онога благог погледа, који је само благост и љупкост делио; нема више оних румених усана на којима се младост огледала; сада место тога склопљене очи, а усне хладне, на којима је још остао траг велике ватре на последњем часу самртничком . . . Зар је то истина, која нам сада показује страшну слику садашњости?! Оно створење, које је љубило и било љубљено, престаје да живи и то сада у почетку дана и пролећа, када се и само цвеће буди и када су сви жељни миловања, топлога сунчаног пролетњег зрака.

. . . Заиста страшно, тај нам приказује вечни покој једне младе девојке која хтеде живети; али, али — паде у борби! . . .

*

Тихи и суморни ветар односио је све даље и даље тужне и суморне акорде посмртне химне: Свјати Боже . . . Поред величанствених пирамида и малих сентименталних крстића, зјапила је још једна новоотворена рака, која чекаше да да гостопримства једноме бићу и то гостопримство за вечита времена.

Ту ће вечито боравити вереница!

. . . Сузе се лију, јецај се чује, кукњава и нарицање рањенога срца материног, мелодија посмртне химне, глас свештеников, фијук ветра, све то измешано са мирисом тамјана и мирисом пролетњег даха . . . а тамо у даљини чуло се тужно шевино извијање са брујањем посмртнога звона; све, све се то сливаше у некакву хармонију, која је човеку срце парала и онеспособљавала да мисли . . .

Ох, лакше, лакше, тише . . . збогом . . . збогом за навек!!

*

Бог нека њеној души да блаженство

у које верују милиони! . . . Јадна мати, њено је срце рањено, време ће га лечити, али га никада не ће излечити; то је рана, из које ће лоптити врела материнска крв све до свога гроба! . . . Брат? . . . Брат ће жалити и не ће прежалити! . . . А вереник? . . . Једино Бог и мисао да је вереничину младост љубављу расцветао до потпуно мирисног цвета; да су њене очи гледале небо и рај; да је срећа и умрети с осмехом, жалећи живот, држећи драгу руку, носећи обележје вечног земаљског живота, који је љубављу уздигнут до божанске среће . . . То, то је његова утеха!

. . . Ја плачем, гледам мислима њену милу слику, и не могу веровати, да је нема више . . .

Ох, лакше, лакше, тише . . . збогом . . . збогом за навек!!

Београд 1912. Мил. М. Гавриловић.

ИЗ XV. РЕЗЕРВНЕ БОЛНИЦЕ.

Хумана установа Женског Друштва.

Обишао сам готово све резервне болнице у Београду и свуда сам запазио необичан ред и велико пожртвовање наших добровољних болничарака, лекара и болничара, али ми изгледа, да је XV. резервна болница у томе правцу много измакла, ма да се о њој до сада у јавности ни једна реч није чула.

Случај је хтео, да у овој болници проведем петнаест дана, па да своје иначе добро мишљење утврдим. Не зна човек чему више да се диви: да ли примерном реду и чистоћи, да ли неуморним лекарима др. М. Васићу, младом швајцарцу др. Хеберлиху, брату Чеху др. Красном и осталој господи швајцарцима, чијих се имена не сећам, а који се старају да својом спремом и савесношћу отклоне болове нашим храбрим војницима, и да поправе оно што је непријатељ оштетио. Ја лично очаран сам питомошћу симпатичног др. Хеберлиха, који нека верује, да му је сваки болесни ратник, кога је лечио, од срца захвалан.

Ову болницу основало је Београд. Женско Друштво. Оно је са своје стране учинило све, да та болница буде дело, које ће достојно представити сву величину нежности њених оснивача. Оно из својих средстава набавља још толики део хране, колико држава као редовно следовање даје те болесници, поред одличне лекарске неге, имају и добру храну, којом се крепе и оспособљавају да тешке ране што пре преболе. Чланице пак, не жале труда, да то, што су спремиле сваком рањенику и лично понуде, да га лично услуже, те му и на тај начин ублаже болове и даду доказа, да ни оне нису заостале у служби својој отаџбини. Не зна човек да ли је на послу ревностнија председница друштва г-ђа Соларевићка да ли чланице госпође: Мила А. Николић, Боса Н. Стевановић, Ана Костићка, Ивковићка, Пола Ђорђевић, Штајн, Карићка, Николићка, Добрила Спасићка, Солдатовићка, Пола Барловац, Лепосава Одавић, Ристићка, госпођице Холецова, Спиридоновић и све остале, чија имена нисам могао запамтити. Све су оне од јутра до мрака па и ноћу дежурне, свака у својој соби обилази рањене јунаке, лечи их, нуди и за сваког оне имају по коју лепу реч, које су исто тако потребне као и добар лек. Хвала им!

У овој болници установљена је школа за обучавање неписмених рањеника. Људи, који су се вежбали само 15 до 20 дана, показали су невероватне успехе. Ја сам читао писма, која су ти велики ученици писали својој вредној учитељици г-ђици Дари М. Пиперин, у којима јој од срца благодаре, што им је отворила очи и научила их писати. Та су писма писана лепим рукописом и она ми намећу питање: Зар се и на тај начин, — што би се установили неки нарочити курсеви или путујући учитељи, — не би могао смањити број неписмених? Г-ца Пиперин заслужује да за свој рад од надлежних буде похваљена. С моје стране, нека је братска хвала свима њима. Мил . . . „Правда“

Четири строфе — Гаги!

Мрзим свијет, мрзим живот,
Магла ми и тама,
Што ћу Боже, што ћу Боже,
Ја на свету сама?

Никог немам да ми блажи
Моје боле, јаде,
Тебе, кога срце тражи,
Тебе нема саде!

Небо, море, Бог и свемир
Сви ме казнише,
Са љубавна дивна раја
Паклу бацише.

Не годи ми ништа више,
Једнако ми све је,
Ова зима, што ме стеже
И сунце што греје

Милица-Хипатија Влатковићева.

Забаве. Српско Девојачко Коло у Руми приредило је други дан Ускрса о. г. забаву с и гранком уз пријатељско суделовање г-ђице Наде Каракашевићеве.

Исти дан приредило је забаву с игранком и врањевачко српско црквено певачко друштво у Турском Бечеју уз пријатељско суделовање г-ђица: Ружипе Миловановићеве, Данице Главашке, Доре и Јованке Киселичке и г. Светозара Јовановића, богослова.

Верени: Г-ђица Анка Илијевића из Црепаје верила се с г. Михајлом Чарнићем из Чакова. — Срећно!

Нова Добротворна Задруга Српкиња. Допис из Гор. Карловца, што га напред доносимо, јавља нам радосну вест, да се тамо основала нова Добротворна Задруга Српкиња. То је 28. задруга у Хрватској и Славонији, коју радосно поздрављамо.

Уметничка међународна женска изложба одржаће се маја и јуна месеца о. г. у Турину под заштитом талијанске краљице Јелене.

Крсна слава „Св. мајке Ангелине“. Будимпештанска просветна задруга Српкиња „Свете мајке Ангелине“ примила је за своју друштвену крсну славу Лазареву Суботу, у знак поштовања свога оснивача и највећег добротвора Лазара Дунђерског, и прославила је ове године своје крсно име на најсвечанији начин, а уједно и 80 годишњицу свога добротвора. На свечаности је учествовао и нови епископ будимске епархије, високопреосвећени г. др.

Георгије Зупковић, а парох пештански, пречасни г. Р. Бикар држао је прикладан говор, поучивши питомице, да се добро владају, своје старешине и учитеље слушају, своје добротворе поштују. У име задруге захвалила се председница задруге, пресветла госпођа Олга Јовановић, присутним гостима на посети и онда се окренула својим старим и добрим родитељима Лазару и Софији Дунђерској и дирљивим речима се захвалила на њиховим добротворствима према заводу и честитала оцу 80 годишњицу лепог, вредног и славног живота и натера им обојима сузе радоснице. Питомица Милица Трбојевић, обдарила је слављеника свежим цвећем и у поздраву свом набрајала многа добротворна за Српство, које је слављеник починио за време свога живота, а нарочито за завод Св. Мајке Ангелине, пожеливши му још дуга и здрава живота, на које су питомице и гости отпевали: „Многаја лета, и онда је настављена богата закуска у веселом и пријатном разговору, и непрестаној жељи, да дуго и здраво још поживе добротвори Лазар и Софија Дунђерски.

Ручаоница за женске у Данској. Прођете ли једном од најживљих улица престонице Данске, вама ће упасти у очи натпис, изведен великим писменима на кући бр. 38. „Женска кујна“. Хајде, да уђемо унутра! У првом спрату, а са сунчане стране, налази се пространа, видна, чиста дворана, у којој су многи столови застрти чистим, белим застирачима и на сваком столу по кита свежег цвећа. У тој дворани добија копенхагенско, па и страно женскиње добру,

храњливу, укусну и према приликама једне престонице врло јефтину храну о доручку, ручку и вечери. Младе девојчице, чисто но скромно одевене, послужују око столова с највећом љубазношћу и пристојношћу. За јутра од 9—11 часова може се добити доручак: млеко са или без кафе, какао, теј, масло, јаја и друго — све много јефтиније но у икојем ресторану или гостиони. Од 12—4 часа служи се ручак и то: добра, снажна чорба, зеље са „ауфлагом“, једно јело месно или тесто и хлеб уз цену од 55 ера (10 еге = 2 филира). Исто тако и вечера је свагда спремљена добра а сарамерно јефтино.

Копенхагенске женскиње основале су ову кујну, да би оне многе фабричке раденице и женскиње, које по канцеларијама раде, па и оне, које се лепим вештинама баве, као и учитељице могле имати, без да су сметане у своме позиву, добру и снажну а уз то сарамерно јефтину храну.

Посета је увек одлична, нарочито у месецима јулу и августу, кад у престоницу многи страни долазе, тако, да удружене женске, које је кујну ту основале, свагда закључује годишње рачуне своје са суфицитом.

Врата ове ручаонице нису апсолутно затворена за мушке. Свака женска сме у пратњи свога мужа, брата или сина, иначе никог другог, доћи и са њима у друштву јести.

Ето, како напредне женскиње раде у сваком правцу на добробити својој!

У Куману 1913.

Саопштио:
С. А. М., парох.

Ч И Т У Љ А.

† **Милица удова Барић рођ. Хаџић-Светић.** После кратког боловања од 8 дана, уснула је вечни санак 19. априла (2. маја) о. г. у 74. години живота Милица, удова пуковника Барића, једина кћерка пок Јована Хаџића-Светића, књижевника и оснивача Матице Српске. Покојница је по примеру свога оца пратила живо јаван рад српског народа, много читала и била и она у првим редовима при оснивању Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња. Оплакује је син Милан и кћи Марица удова Димшићка, која је и у књижевности позната. Вечан јој помен!

† **Катарина Г. Поповић.** Потпредседница Добротворне Задруге Српкиња у Руми, г-ђа Со-

фија дра Д Диме изгубила је 1. (14.) априла о. г. своју милу матер Катарину Г. Поповић, после дужег и тешког боловања у 72. години живота, коју оплакују поред кћери Софије још Анка Вучковић, Емилија Поповић и Славко Поповић деца; зетови: Петар Вучковић и Др. Душан Ј. Дима и остала родбина. Вечан јој помен!

† **Удова Милица Илићка рођ. Станковић** из Ст. Арада преминула је у својој 87. год. Беше ретка добра Српкиња која је наше јавне ствари и у дубокој старости пратила са интересовањем. Уживала је велико уважење и поштовање од свију, који је и мало само познаваху. Беше примерна мати, која је Српству дала 10 синова и једну кћер, од којих су сад живи њих петорица сви угледни и честити трговци у Араду а шести син, као лечник чурушки, кога смо поменули у прошлом броју, упокојио се на месец дана после своје љубљене мајке.

† **Смиљана Мирковић рођ. Којић,** добра и брижна мати Саве, Андрије и Невенке Мирковића из Вел. Кикинде, упокојила се 21. априла (4. маја) о. г. у својој 51. години живота. Бог да јој душу прости!

† **Др. Васа Јакшић.** У четвртак 28. марта (10. априла) о. г. преминуо је др. Васа Јакшић, од запалења плућа, у најбољој мушкој снази у 43. години живота. На последњем народно-црквеном сабору заступао је врањевачки срез. Уређивао је велико-кикиндски лист »Српски Глас«, а у последњој свесци Летописа Матице Српске написао је врло лепу рецензију на знамениту књигу дра Јасија, мађарског писца. У опште заузимао се живо за јавне народне послове; био је и певач и много година председник певачког друштва »Гусле«. Кикинда губи у њему напредна и родољубива сина. Вечан му помен!

† **Др. Живко Богдан,** адвокат вел. кикиндски, у последње доба земаљски посланик турско-бечејског среза, зет бивше доживотне председнице најстарије овој стране Добротворне Задруге Српкиња пок. г-ђе Нине Петровић рођ. Кенђелац, а отац бивше учитељице на срп. вишој девојачкој школи у Новом Саду, Јулчике Богдан, сад удата Петровић, преминуо је 7. (20.) априла о. г. у Будимпешти у својој 60. години живота, а 9. (22.) априла о. г. пренешен и уз велико саучешће сахрањен у породичну гробницу у Вел. Кикинди. Покојни Живко био је

више година градоначелник вароши и председник срп. православне црквене општине, председник Привредне Банке и заузимао је у Вел. Кикинди, том највећом оностраном српском месту, најугледније место; својим високим положајем чињо је многа добра појединим народним установама. За њиме жале четир кћери, три зета и јединац син, правник. Бог да му душу прости!

† **Прота Коста Цијук**. Белоцрквански окружни прота Коста Цијук преминуо је на велики уторак о. г. у својој 69. години живота, оставив за собом своју неутешну супругу Јелену рођ. Кенђелац, с којом је проживео лепе године у примерном браку. Тело покојниково пренето је на велику среду у Вршац и предато матери земљи у породичној гробници. У млађе доба бавио се песништвом, од којих му се песма: »Оков тешки, синцир љути« и данас радо пева. Беше добричина од човека, и са тих и других врлина врло омиљена личност у друштву. Бог да му душу прости!

† **Шандор Мајски**, честити трговац и родољуб Србин у Сегедину, супруг вредне одборкиње тамошње Добротворне Задруге Српкиња, г-ђе Јулке рођ. Продановић, преминуо је 27.

марта (9. априла) о. г. у 52. години живота У сегединском отменијем српском друштву осетиће се у губитку покојног Шандора велика празнина. Беше он и председник црквене општине. Вечан му помен!

† **Сава Белић**, поседник сентомашки, испустио је своју племениту душу 27. марта. (9. априла) о. г. у 70. години живота. За њим тугују: син г. Нестор и кћери: г-ђа Софија, удова Душана Теодоровића из Сивца; г-ђа Јелка, удата за г. Ђорђа Велића, пароха новосадског и г-ђа Гордана, удата за г. Данила Ђурића, адвоката кулског; тринаесторо унучади и многобројна родбина. Покојник беше узоран домаћин, нежан отац и деда и добра срца према свакоме. Вечан му спомен!

† **Пера Пекаровић**, чиновник политичне општине у Старом Бечеју, а зет пок. Стеве Жекића, учитеља и управитеља школског и дугогодишњег тајника Просветне Задруге Српкиња у Старом Бечеју, преминуо је 24. априла (9. маја) о. г. у 61. години живота, оставив за собом удову Зорку, синове: Милана Пекаровића пароха у Старчеву и нашег сарадника, као и Стевана и Ивана и другу велику родбину. Вечан му помен!

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Матица Српска. Збор за друштвено просвећивање и књиге за народ држао је под председништвом прочелника Р. Врховца 13. и 20. марта (26. марта и 2. априла) о. год. своје прве седнице. Секретар Матице Српске истиче да је Матица већ по Уставу свом просветно друштво. Год. 1885. пак, на предлог пок. д-ра Ђ. Натошевића, одлучено је да се издају књиге за народ; тим је Матица активно ступила на поље онога покрета који се зове народно или друштвено просвећивање. У новије доба се на западу и у Америци друштвено просвећивању обраћа нарочита нажња, те је оно постало интензивније, методи су му боље испитани и утврђени, организација рада усавршена. Као просветно удружење, и Матица мора водити рачуна о свему овом и заузети становиште према новим тековинама на овом пољу које је за нас од нарочите важности. Од главних начина којим нар. просвећивање ради, Матица један већ изводи: издаје Књиге за народ. Требаће про-

грам ових књига модернизовати и наћи канале да оне, уз што мању претплату, продру што даље у народ. Матица треба да присвоји и друге начине, нарочито просвећивање јавним предавањима и књижницама. За Нови Сад ће се држати чешће седнице књижевног одељења с предавањима, а за друга места ће се изградити и штампати кратка узорна предавања. Ради јавних читања ових предавања, ступиће Матица у ближи додир с друштвима која се баве просвећивањем (читаоницама, женским задругама и т. д.) Што се тиче библиотека, за Н. Сад имамо Матичину Библиотеку, само је треба уредити и поунити, према захтевима нар. просвећивања, и отворити за ширу публику. За провинцију се могу спремити путничке библиотеке које ће ићи од повереника до повереника Матице Српске по разним местима. Оваком организацијом, даље, набављањем литературе о нар. просвећивању и држањем јавних предавања о нар. просвећивању Матица би постала централом овога покрета у нас, те би испунила оно што њен Устав и Српски Народ од

ње очекује. — Одлучује се да се трећи дан Ускрса, у уторак 16. (29.) априла, сазове пленарна седница овога збора, с овим предавањима: Д-р Тих. Остојић: Шта може Матица чинити у нас за друштвено просвећивање, Јов. Живојновић: Спољашња организација рада овога збора на народном просвећивању, Љ. Лотић: Књиге за народ или лист за народ? Д-р Л. Марковић: Како треба за народ да се обради сексуално питање, Д-р В. Ђисаловић: Којим средствима се може утицати на даље васпитање омладине, кад сврши основну школу, А. Варађанин: Шта могу и шта треба жене да раде на нар. просвећивању. Иза сваког предавања долази дискусија. Ова предавања ће се после штампати у Раду и Именику. — После тога се приступа избору спољашњих чланова; при том су узети у обзир разни крајеви и сталежи. Спољашњи чланови Збора могу бити само чланови Матице Српске. Позваће се да изашљу делегате у пленарну седницу овога Збора: Савез Срп. Земљорадничких Задруга, Привредник, Савез Добротворних Задруга Српкиња, Централна Управа Трговачких Омладина, Академска удружења на универзитету, организоване нар. књижнице, уредништва главних листова.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Смоквиенац (Fikus) има врло лепо загасито зелено и стакласто сјајно лишће. Расте стабласто 1—2 метера у вис и слабо се грана. Врло је омиљено у домаћем цвећарству и преко целе зиме се зелени. Лишће се развија из врха из неке црвенкасте кожице. Воли трошну земљу и пространи лонац. Трајна суша, јака зима и сувишна влага му шкоди. Зими га ваља држати близу прозора, где сунце удара, а не шкоди му ни топла пећ. Због прашине испира им се лишће. Умножавају се сађеницама. Сађенице се праве у клијалишту или у лонцима са стакленим звоном (поклопцем). За сађенице се узима комад стабљике с једним листом. Чим је топлије и влажније, тим се брже и сталније укорене. Најлакше се сађенице укорене у води. Стабљика се учврсти с једним крајем у води па се набрзо укорене, само вода мора бити млака и мора мирно стајати, не сме се мућкати. Најбоље је да се стакло с водом држи на сунчаном месту.

Грашак се сеје у јесен или рано у пролеће, већ почетком марта, па затим

по потреби и касније све до јуна месеца. Сеје се у редове, браздице. Леја у коју ћемо да сејемо, не сме бити скоро нађубрена, бар једну годину раније, јер у скоро нађубреној земљи отићи ће сав у лозу, а мехуна неће ни бити. Кад изникне и мало ојача онда се окопа малом мотиком, и кад још боље порасте, онда окопа се и по други пут и ред се са обе стране подгрне, да се чвршће држи у земљи. Затим се позабада какво рашљасто грање уздуж реда, у које ће се лоза уплетати. Врло се ретко залива грашак.

Подруме треба често отварати и проветравати, особито с пролећа и с јесени, да се не улеже у њима плесан и буђа, јер онда, што се год остави у подрум навлачи у себе ту плесан, особито се млеко чува од тога, јер оно најлакше увлачи у себе сваки смрад и мирис из околине.

Које кокошке боље носе? Оне, што имају испод кљуна црвеније бобе, а над кљуном црвеније кресте.

Чиме ћемо потпомоћи да кокошке боље носе? Кокошке носиле ваља да су што више по пољу. У храни им ваља чешће давати исецкане коприве или истучене љуске од јаја, или ситна креча. Зачине и све, што јако мирише ваља избежавати, јер ако се и то даје у храни кокошкама, онда и јаја добију тај мирис, па нису добра за јело.

Отров за муве. Иде лето и муве ће се намножити, а оне су и гадне и несносне и опасне по здравље, јер на својим ногама, крилима и рилицама носе отрова са разних места, па трују јела и пића наша. Зато их ваља таманити, а за ту цел је и овај отров згодан:

Узме се утуцана бибера и смеша се с брашном па се онда размути у шећерној води. Тај мутљаг ваља да је толико густ, да се може размазивати по папиру. Мувe се на то хватају и трују а за друге није тај отров опасан. Кад се тај талог осуши, ваља га опет водом овлажити.

Гојење живине. Наше варошанке обично држе живину за потрош у кавезама, па пре но што живину пустимо

у кавез, треба га кречном водом добро испрати. А да смо још сигурнији, да се живина не напуни вашију, треба ју посути прашком од угља. У кавезу, ако је већи, треба чешће посути под песком. Живина се пре угоји на мрачнијем месту, зато не треба да је кавез изложен сунцу. Храна треба да је сварљива, дакле што мање да је зрнаста храна. Најбоља и најсварљивија је храна: брашно од хељде. После хељде долази кукурузно брашно помешано са јечменом. Јечмено и зобно брашно помешано с млеком и мало машћу показало се као врло добра храна. Сваки дан треба давати живини исечено зелени и свако јутро и у подне чисте воде за пиће. Суд за воду треба да је чист. И храна треба да се даје у суду, па чим потроше храну, треба суд извадити и опрати.

„Т.“

КЊИЖЕВНОСТ.

Краљевић Марко у балканском рату, написао др. Каменко Суботић. Књига прва. Цена 50 потура. Издање књижаре Св. Ф. Огњановића у Новом Саду.

У овој се књижици описује почетак рата и оно велико одушевљење, које је завладало српским народом у Србији том приликом. Затим се описују велика јунаштва српска до Куманова и код Куманова а и велича се дух јуначке војске и приспобљавља се духу Краљевића Марка. У књизи су и три слике Краљевића Марка. Све је удешено тако, да раздрага српску душу и уздигне понос његов. Препоручујемо пњигу, особито омладини српској.

*

Изишла је из штампе брошира од два штампана табака под насловом:

Просветне прилике Срба у Угарској, приказао: Андрија М. Матић, професор. Цена: 20 потура.

Књижица ова износи и рачунским цифрама доказује, како се слабо бринули старији архијереји па и автономне наше власти, да се створе јачи извори за народну просвету. Особито наглашује, како су наши манастири већим делом трошили све приходе и то баш по налогу својих претпостављених архијереја, тек да не би што претекло и за просветне цели. Кад чо-

век, који добро мисли своје народу, све то прочита, побуни се у њему сва унутрашњост против таког поступка бивших архијереја и калуђера, који тако немилице архише и просипаше народно благо што је намењено тако потребној народној просвети. Данашњи архијереји, манастири и руковатељи народних добара, треба да поправе грехе својих старих, ако не желе, да и на њих падне клетва народна.

*

Изишао је 7. број „**Бранкова Кола**“ са овом садржином: С. Ј.: Лисичије начело. Ј. М.: Тихо Ситница тече... (Песма). Ђорђе: Ђурђеви Ступови. (Песма). М. Р.: У пролеће. (Песма). Р. Николић: Ткање. (Песма). Вл. Кос. Пролетња песма. Иринеј Хоповски: Прича једнога просјака. Силвио Пелико: Моје сужањство. Селма Лагерлеф: Геста Берлинг. (Роман). Др. Радован Казимировић: Русија: Културна писма. Тодор Стефановић Виловски: Сингидунум. Др. фил. и педаг. Паја Р. Радосављевић: Психологија народа. Н. Вукић: Писма српских књижевника српској општини у Трсту. Ковчежић: Оцене и прикази. — Нове књиге. — Нове музикалије.

МУЗИКАЛИЈЕ.

Нове српске композиције за глосовир са потписаним текстом. 1. Песме српских комита. Ове дивне народне песме су израз величанствене културе, јунаштва и страдања српски комита. Песме су ове: 1. Не јел те жалба за твоја мајка. 2. Воду вади, спремај дома. 3. Излезни бабо мори. 4. Што је врева... 5. Крај Вардара. Цена 1 Круна. 2. Сељанчице. Песме на речи М. М. Петровића. Сељанчице су компоноване у духу српских народних песама као „Магла пала“, „По грацини“, „Јесен стиже“ и удешене у лакој музичком слогу. Понеке од ових песама већ су и сада популарне и радо се певају. У овој збирци штампане су ове песме: 1. Мој дилбере. 2. Коња јаше млад Ђидија. 3. Моје лане... 4. Дуни ветре. 5. Кад изаткам сто аршина. 6. Хај. 7. Ала водем мила душо. 8. Ситна киша ситно пада. Цена 3 круне. Могу се наручити и код композитора **Исидора Бајића** у Новом Саду (Ujvidék).

ОДГОВОРИ.

Шандору у О. — Слабо је, не може се примити.

Д. Ст. у К. — Нису прилике за такве песме.

К. Т. Т. у Б. — Почетнички је рад, не може се штампати.

Молимо претплату за ову годину од ОНИХ,
који још нису послали.

Молба

Ми смо били слободни, те смо послали појединим Добротворним Задругама и појединим лицима, без њиховог захтевања, по неколико комада књига:

„Женско питање“.

који је написала г-ђа Зорка Јанковићка, да се распродају и надамо се, да нам се неће то за зло примити.

Овом приликом молимо дотичне, који су те књиге примили, да их растуре у току од месец

дана и да нам по том пошљу новце и евентуално и непродате књиге.

Очекујемо, да ће и поједине интелегентније Српкиње и Хрватице набавити ту ваљану књигу, која објашњава, докле су и којим путем доспеле женскиње код напреднијих народа Европе у својој просвети и своме раду, те ћемо тако лакше наћи пута за своје даље образовање и свој даљи поступак.

Новац за књиге, по одбитку 10 процената рабата, нека се пошље на уредништво „Женског Света“, а књиге, које се не буду могле растурити, нека се пошаљу деоничарском друштву „Браника“ у Нови Сад (Ujvidék) Угарска.

КУПУЈТЕ СРПСКЕ ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ!

СЛАНО КУПАТИЛО

У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА.

СЛАНАЧА СПЕЦИЈАЛНО ЛЕЧИ:

ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 4 К; лепу пространу новосаграђену РЕСТАУРАЦИЈУ СА ДОБРИМ ЈЕЛИМА И ПИЋЕМ, СТАЛНУ МУЗИКУ, КОЈА ТРИПУТ ДНЕВНО СВИРА.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје
ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.